

Η ενανθρώπιση του Θεού ως μοναδικό εσχατολογικό γεγονός

Ο σαρκωμένος Λόγος είναι μια αληθινή ιστορική παρουσία και συνάμα κατέχει το "αληθινό ζην". Ο δεσμός του "αληθινού ζην" με την ιστορικότητα του Ιησού Χριστού είναι το μοναδικό εχέγγυο για μια πραγματική σωτηρία¹. Αυτό γιατί η σωτηρία συνδέεται με μια συνεχή χρονική πορεία που περικλείει παρελθόν, παρόν και μέλλον. Αποκάλυψη και σωτηρία πραγματοποιούνται στη διάρκεια μιας ανοδικής χρονικής γραμμής. Όλα τα σημεία αυτής της γραμμής σωτηρίας σχετίζονται με το ένα ιστορικό γεγονός στο κεντρικό σημείο, γεγονός που ακριβώς με τον ανεπανάληπτο χαρακτήρα του, όπως κάθε ιστορικό γεγονός, είναι αποφασιστικό για τη σωτηρία. Και αυτό το γεγονός είναι η ένσαρκη παρουσία του Θεού στον κόσμο, στο πρόσωπο του Ιησού Χριστού². Η ενσάρκωση του Λόγου ήταν μια απόλυτη φανέρωση του Θεού. Ήταν η αποκάλυψη της ίδιας της ζωής³. Είναι η πληρέστερη φανέρωση του Θεού, καθώς ο Ιησούς Χριστός προσλαμβάνει και ανακεφαλαιώνει ολόκληρη την κτίση, την κάνει σώμα του και την κατευθύνει στον τελικό σκοπό της, τη σωτηρία⁴.

Ο Ιησούς Χριστός ήταν πρόσωπο συγκεκριμένα υπαρκτό μέσα στην ιστορία και μάλιστα χαρακτηριζόμενο ως "*υιός Ισραήλ*" και εκ του "*οίκου Δαβίδ*". Ήταν μια συγκεκριμένη ιστορική ύπαρξη και εμφανίσθηκε στην ιστορία σε καθορισμένη χρονική στιγμή "*ηγεμονεύοντος της Συρίας Κυρηνίου*" (Λουκ. 2, 2)⁵. Το πρόσωπο του Ιησού Χριστού είναι αυτό που τέμνει στα δύο την ιστορία των ανθρώπων⁶. Διότι η γέννηση του Ιησού είναι η αιτία για την εφαρμογή που επικράτησε τους τελευταίους αιώνες, της αρίθμησης, δηλαδή, και προς τα μπρός και προς τα πίσω, ξεκινώντας από το γεγονός της γεννήσεως του Ιησού Χριστού. Έτσι αυτό το γεγονός θεωρείται ως το χρονικό κεντρικό σημείο ολόκληρης της ιστορικής πορείας⁷.

Ο Ιησούς Χριστός, ως πρώτος και μοναδικός φορέας της αποκάλυψης του Θεού στον κόσμο, αποτελεί το μέσο με το οποίο ο Θεός εισέρχεται στον κόσμο, καθιστά τον εαυτό του γνωστό στους ανθρώπους και καθορίζει έναντι του προσώπου Του και του κόσμου, τη θέση του ανθρώπου. Η αποκάλυψη αυτή εκδηλώνεται και βεβαιώνεται στα έργα και στα λόγια του Ιησού Χριστού, του οποίου η σάρκωση σημαίνει την αρχή της ενοίκησης του Θεού στον κόσμο, και της ενεργού δράσης, σε μια συγκεκριμένη πνευματική κοινότητα, που ιδρύθηκε από τον Ιησού Χριστό⁸. Με την ενανθρώπιση του Θεού Λόγου και την πρόσληψη της κτιστής και ανθρώπινης φύσης από Αυτόν, η κτίση ξεπερνάει τα όρια της φθαρτότητας, ζωοποιείται και μπορεί να μετάσχει στις θείες μεταμορφωτικές ενέργειες⁹. Στο πρόσωπο του Ιησού Χριστού συνίσταται η κορυφαία ενέργεια του Θεού στην κτίση και την ιστορία. Γιατί

ο Ιησούς δεν είναι απλώς και μόνο ο δημιουργός μιας "νέας κατάστασης" για την ιστορία και την ανθρωπότητα ή μια δυνατότητα επαναφοράς του ανθρώπου στην προπρωτική κατάσταση, ούτε, έστω, μια υψηλή μετάθεση από τη γη στους ουρανούς. Ακόμη, δεν μπορεί να νοηθεί μόνο ως "θύρα" ή και "οδηγός" για την είσοδο και πορεία των πιστών και εκλεκτών στη Βασιλεία του Θεού. Ο Ιησούς Χριστός είναι ασφαλώς όλα αυτά, αλλά πάνω από όλα είναι ο ίδιος η Βασιλεία των Ουρανών¹⁰.

Το γεγονός αυτό του Χριστού φωτίζεται από την παλαιδιαθηκική προπαρασκευή του, αφού αυτή η προπαρασκευή πήρε το φως της από το γεγονός της ενανθρώπισης του Λόγου¹¹. Ο απόστολος Παύλος βεβαιώνει ότι καθετί που παρουσιάζεται στην Παλαιά Διαθήκη "εργάφη χάριν ημών" (Ρωμ. 4, 24 – 15, 4), θέλοντας να δείξει ότι τα γεγονότα που εξιστορούνται στην Παλαιά Διαθήκη, τα οποία ως γεγονότα έχουν τη δική τους σπουδαιότητα στην ιστορία της σωτηρίας, συνιστούν ακριβώς με την ιδιότητά τους αυτή, την προπαρασκευή για την έλευση του Ιησού Χριστού, δηλαδή, για το κεντρικό γεγονός που δίνει σε ολόκληρη την ιστορία της σωτηρίας το νόημά της¹². Ολόκληρη η ιστορία της σωτηρίας τείνει προς το σκοπό της ενσάρκωσης. Αυτό γίνεται κατανοητό στο πρόσωπο του Χριστού. Παραδείγματος χάρη, η δημιουργία του κόσμου και του ανθρώπου παραμένει ένα γεγονός, η ιστορία του Ισραήλ μια ιστορία, αλλά το σύνολό της διερμηνεύεται με έναν προφητικό τρόπο, ώστε να αναγγέλλει τον Χριστό¹³. Η πορεία, δηλαδή, του κόσμου συνιστά ιστορική διαδρομή και όχι αέναη ανακύκλιση της φύσης του. Ο κόσμος και ο άνθρωπος δημιουργούνται σε μια προοπτική τελείωσης. Η ιστορική δημιουργία δεν συνιστά τετελεσμένο γεγονός, αλλά είναι διαρκώς στραμμένη και ανοικτή προς την εσχατολογική της πληρότητα. Κεντρικός άξονας της δημιουργίας είναι η μέλλουσα ενανθρώπιση του Λόγου, η οποία τέμνει και καθοδηγεί ολόκληρη την ιστορία των σχέσεων Θεού και ανθρώπου. Η εκλογή και η διαδρομή του περιούσιου λαού είναι η προϊστορία του Χριστού και της Εκκλησίας. Το γεγονός του Χριστού είναι το "εφάπαξ" αλλά και το "έσχατον", αυτό που συνέβη μέσα στην ιστορία, αλλά και αυτό που αναμένεται ως πλήρωμα και τελείωσή της¹⁴.

Η λέξη "εφάπαξ" μπορεί να σημαίνει δύο πράγματα: α) απλώς μια φορά ως ιστορικό συμβάν και β) με αποφασιστικό τρόπο το μοναδικό γεγονός για τη σωτηρία όλων των ανθρώπων και όλων των καιρών. Με άλλα λόγια μπορεί να σημαίνει και "μια φορά" και "μια φορά για πάντα"¹⁵. Στην Καινή Διαθήκη και ειδικότερα στις επιστολές του αποστόλου Παύλου, η σωτηρία ταυτίζεται με το ευαγγέλιο, το περιεχόμενο του οποίου λίγο ως πολύ περιστρέφεται γύρω από τις σωτηριώδεις συνέπειες του "εφάπαξ" γεγονότος του θανάτου και της ανάστασης του Χριστού¹⁶. Λέγει ο απόστολος Παύλος συγκεκριμένα "ο γαρ απέθανεν, τη αμαρτία απέθανεν

εφάπαξ· ο δε ζη, ζη τω Θεώ" (Ρωμ. 6, 10). Η λέξη "*εφάπαξ*" στον πιο πάνω λόγο του αποστόλου Παύλου, ενισχυόμενη μάλιστα σημασιολογικά και από το αορίστου χρόνου ρήμα "*απέθανεν*", δηλώνει εν προκειμένω το οριστικό, αμετάκλητο και ανεπανάληπτο του θανάτου του Χριστού, ως προς την αμαρτία ή ορθότερα κατά της αμαρτίας. Διότι ο Ιησούς Χριστός, με τον "*εφάπαξ*" θάνατο του, κατέργησε οριστικά όχι κάποια, υποτίθεται, δική του προσωπική αμαρτία, αλλά την αμαρτία ολόκληρου του ανθρώπινου γένους¹⁷. Έτσι ο θάνατος του Χριστού αποτελεί σωτηριολογικά μοναδικό και ανεπανάληπτο γεγονός¹⁸.

Γίνεται κατανοητό ότι κέντρο της ιστορίας είναι ο Ιησούς Χριστός, ο ένσαρκος Λόγος, αλλά και κέντρο της εσχατολογίας είναι και πάλι ο Χριστός¹⁹. Διότι στην ένσαρκη παρουσία του Χριστού στον κόσμο είναι παρούσα και η Βασιλεία του Θεού²⁰. Το γεγονός της ενανθρώπισης του Λόγου στο πρόσωπο του Ιησού είναι το κρίσιμο σημείο εισόδου της Βασιλείας του Θεού στον κόσμο και την ιστορία²¹. Αυτό ο Ιησούς Χριστός κατά τη διάρκεια του επί γης έργου του, ήθελε να το φανερώσει, ότι η Βασιλεία του Θεού βρίσκεται μέσα στον παρόντα χρόνο δυναμικά και λειτουργικά "*ει δε εν πνεύματι Θεού εγώ εκβάλλω τα δαιμόνια, άρα έφθασεν εφ' υμάς η Βασιλεία του Θεού*" (Ματθ. 12, 28)²². Αντικρίζοντας λοιπόν η ανθρωπότητα το πρόσωπο του Ιησού, σήμαινε ότι "*ου μακράν ει από της Βασιλείας του Θεού*" (Μαρκ. 12, 34). Αυτό το γεγονός, η χριστιανική κοινότητα από την πρώτη στιγμή της ύπαρξής της, το βιώνει και το θεωρεί ως την έσχατη αποκάλυψη της αγάπης του Θεού προς την ιστορία και την ανθρωπότητα. Μέσα στο πλαίσιο αυτό, από την έλευση του Χριστού και εξής, η κάθε ιστορική στιγμή προσλαμβάνει εσχατολογική σημασία και η χριστιανική κοινότητα παίρνει τη μορφή της εσχατολογικής πραγματικότητας²³. Γιατί η ιστορική σάρκα της Εκκλησίας έχει ως βάση και πηγή της τη σάρκωση του Χριστού²⁴. Γιατί το πλήρωμα της αλήθειας για την Εκκλησία αναφέρεται όχι σε κάτι που συνέβη στο παρελθόν, αλλά σε κάτι που αναμένεται στο μέλλον, καθώς η Εκκλησία δεν αντλεί την ύπαρξή της από αυτό που είναι, αλλά από αυτό που θα γίνει, όχι από το παρόν ή το παρελθόν, αλλά από το μέλλον της Βασιλείας του Θεού²⁵.

Η ανθρωπότητα το μέλλον της Βασιλείας του Θεού το αντικρίζει ξεκάθαρα στο "*εφάπαξ*" γεγονός της ανάστασης του Χριστού. Με αυτό το γεγονός ανέτειλε οριστικά στον κόσμο μια νέα δυνατότητα, η οποία δεν υπήρχε πριν και η οποία αφορά σύμπασα όλη την οικουμένη. Το άγγελμα, ότι στη ζωή προσφέρθηκε πλέον η δυνατότητα να αλλάξει, να λυτρωθεί ο άνθρωπος από το θάνατο, κατέστη πλέον δυνατό ακριβώς επειδή πραγματοποιήθηκε η ανάσταση του Χριστού²⁶. Το γεγονός της ανάστασης του Χριστού είναι εσχατολογικό γεγονός και η ανατολή του

μέλλοντος αιώνας²⁷. Διότι με την ανάσταση του Χριστού η ανθρωπότητα αντικρίζει τη Βασιλεία των Ουρανών στον παρόντα κόσμο και χρόνο.

Ανδρέας Κ. Φαρσάρης
Θεολόγος

-
- ¹ Ν. Ματσούκα, *Δογματική και Συμβολική θεολογία Β'* (Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 1985)222.
- ² Ο. Cullman, *Χριστός και χρόνος. Χρόνος και ιστορία στη ζωή του αρχέγονου χριστιανισμού*, ελλ. μτφ. Π. Κουμάντου, (Αθήνα: Εκδόσεις Κέντρο Βιβλικών Μελετών Άρτος Ζωής, 1997)50.
- ³ Γ. Φλωρόφσκυ, «Η ανάσταση της ζωής», ελλ. μτφ. Α. Κουμάντου, στο *Θέματα ορθοδόξου Θεολογίας* (Αθήνα: Εκδόσεις Άρτος Ζωής, 1973)101.
- ⁴ Γ. Μαντζαρίδη, *Χριστιανική Ηθική* (Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 1995)90.
- ⁵ Γ. Πατρώνου, *Η ιστορική πορεία του Ιησού. Από τη φάτνη ως τον κενό τάφο* (Αθήνα: Εκδόσεις Δόμος, 1991)544.
- ⁶ Χ. Γιανναρά, *Αλφαβητάρι της πίστης* (Αθήνα: Εκδόσεις Δόμος, 2002)137.
- ⁷ Ο. Cullman, *όπ. παρ.*, σελ. 38.
- ⁸ Β. Τσάκωνα, *Η περί Παρακλήτου-Πνεύματος διδασκαλία του ευαγγελιστού Ιωάννου, υπό το πρίσμα της καθόλου βιβλικής πνευματολογίας* (Αθήνα, 1992)240.
- ⁹ Ν. Ματσούκα, *όπ. παρ.*, σελ. 291.
- ¹⁰ Γ. Πατρώνου, *Ιστορία και εσχατολογία στη Βασιλεία του Θεού* (Αθήνα: Εκδόσεις Δόμος, 2002)120.
- ¹¹ Ο. Cullman, *όπ. παρ.*, σελ. 138.
- ¹² Ο. Cullman, *όπ. παρ.*, σελ. 136.
- ¹³ Ο. Cullman, *όπ. παρ.*, σελ. 137.
- ¹⁴ Στ. Γιαγκάζογλου, «Φιλοσοφία της ιστορίας και θεολογία της ιστορίας», στο *Η Ορθοδοξία ως πολιτισμικό επίτευγμα και τα προβλήματα του σύγχρονου ανθρώπου, Τόμ. Γ', Ορθοδοξία και [Μετα-] Νεωτερικότητα* (Πάτρα: Εκδόσεις Ε.Α.Π., 2008)σσ. 15-30, εδώ 39.
- ¹⁵ Ο. Cullman, *όπ. παρ.*, σελ. 127.
- ¹⁶ Π. Βασιλειάδη, *Παύλος: Τομές στη θεολογία του Α'* (Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 2004)108.
- ¹⁷ Χ. Καρακόλη, *Θέματα ερμηνείας και θεολογίας της Καινής Διαθήκης* (Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 2005)292.
- ¹⁸ Χ. Καρακόλη, *όπ. παρ.*, σελ. 298.
- ¹⁹ Γ. Πατρώνου, *Η αποκάλυψη του Ιωάννη. Μία εκσυγχρονιστική ερμηνευτική προσέγγιση* (Αθήνα: Εκδόσεις Αποστολική Διακονία, 2008)64.
- ²⁰ Γ. Πατρώνου, *Ιστορία και εσχατολογία στη Βασιλεία του Θεού*, σελ. 133.
- ²¹ Γ. Πατρώνου, *όπ. παρ.*, σελ. 142.
- ²² Γ. Πατρώνου, *όπ. παρ.*, σελ. 132.
- ²³ Γ. Πατρώνου, *όπ. παρ.*, σελ. 142.
- ²⁴ Ι. Ζηζιούλα, «Εκκλησία και Εσχατολογία», στο Π. Καλαϊτζίδη (επιμ.), *Εκκλησία και Εσχατολογία* (Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη, 2003)σσ. 27-48, εδώ 37.
- ²⁵ Π. Καλαϊτζίδη, «Αντί εισαγωγής: Εσχατολογία, θεολογία και Εκκλησία», στο Π. Καλαϊτζίδη (επιμ.), *Εκκλησία και Εσχατολογία* (Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη, 2003)σσ.13-26, εδώ 14.
- ²⁶ Θ. Παπαθανασίου, «Ιεραποστολή και εσχατολογία», στο Π. Καλαϊτζίδη (επιμ.), *Εκκλησία και Εσχατολογία* (Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη, 2003)172.
- ²⁷ Θ. Παπαθανασίου, *όπ. παρ.*, σελ. 173.